

КИРИЧЕНКО Олексій Іларіонович (12(25). 02. 1908, с. Чорнобаївка, нині Білозер. р-ну Херсон. обл. — 28. 12. 1975, Москва) — партійний і радянський діяч. Державні та бойові нагороди СРСР. Отримав 4-класну початк. освіту. Працював на залізниці й у с. госп-ві. 1930 вступив до більшов. партії. Закін. Азово-Чорномор. інститут інж.-механіків соціаліст. землеробства (м. зерноград Ростов. обл., РФ, 1936). Від 1938 — в апараті ЦК КП(б)У: від лютого 1941 — секр. ЦК КП(б)У з промисловості. Швидка кар'єра К. зумовлена відсутністю кадрів, знищених під час репресій, а також особистим позитив. ставленням М. Хрущова, який 1938 очолив ЦК КП(б)У. Під час 2-ї світової війни — чл. військ. рад Пд.-Зх., Донського, Пд. і 4-го Укр. фронтів, генерал-майор. Від 1944 — секр. ЦК КП(б)У з кадрів; від 1945 — 1-й секр. Одес. обкому партії (від 1946 водночас очолював міський парт. комітет); від 1949 — 2-й, від 1953 — 1-й секр. ЦК КП(б)У. Став першим українцем з походження, який очолив цю структуру за всю попередню історію її існування. Під час його перебування на посаді кер. КПУ значно зріс відсоток українців серед її чл. (бл. 60 % заг. складу), розпочався короткий період політики «відлиги», використаний для висунення

нац.-культур. вимог (ставилося питання про чистоту української мови, створення умов для розвитку нац. науки, реабілітацію репрес. діячів культури та їхньої творчості, скасування цензури тощо). Підтримував М. Хрущова у справі повалення Л. Берії та проведенні політики десталінізації. 1957–60 — секр. ЦК КПРС. Вступив у конфлікт з найближчим оточенням М. Хрущова, за що був зміщений. 1960–62 — директор дизел. заводу в м. Пенза (РФ). Від 1962 — пенсіонер союз. значення. Член політбюро ЦК КПУ (1949–57), президії ЦК КПРС (1955–60). Депутат ВР СРСР 2–5 скликань, ВР УРСР 3–4 скликань.

Рекомендована література

1. Шаповал Ю. Син свого часу. До 80-річчя з дня народження О. І. Кириченка // Рад. Україна. 1988, 25 лют.;
2. Його ж. Людина і система. Штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні. К., 1994;
3. Лозицький В. С. Політбюро ЦК Компартії України: історія, особи, стосунки (1918–1991). К., 2005.

Ю. І. Шаповал

Бібліографічний опис:

Кириченко Олексій Іларіонович / Ю. І. Шаповал // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6428>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).